UrithiWETU

11 MAKOSA YANAYOTOKANA NA KUTOZINGATIA ALAMA ZA UAKIFISHAJI
14 NDUNA SONGEA MBANO, SHUJAA WA WANGONI

Ufugaji kisasa utaongeza maziwa, nyama, utapunguza hewa ukaa

Watafiti na wadau wa mifugo wakiwa katika picha ya pamoja na Naibu Waziri wa Mifugo na Uvuvi, Abdallah Ulega (katikati) katika mkutano wa kuboresha mbari na malisho ya mifugo.

Na Hamisi Kibari

UPUNGUFU uliopo katika ufugaji wa asili ni pamoja na uzalishaji wa mazao ya mifugo; maziwa, nyama, kwato na ngozi, kuwa madogo na duni.

Ufugaji wa kienyeji pia umekuwa chanzo cha migogoro baina ya wakulima na wafugaji kutokana na wafugaji kuhitaji eneo kubwa la malisho na wakati mwingine, hususani wakati wa kiangazi, wafugaji kuingia kwenye mashamba ya wakulima au maeneo mengine yasiyoruhusiwa kama hifadhi za taifa.

Kwa mujibu tafiti, ufugaji huu wa kienyeji, pamoja na kusababisha changamoto zote zilizotajwa hapo juu, unachangia sana uzalishaji wa hewa ukaa na kusababisha ongezeko la joto duniani ambalo ni chanzo cha mabadiliko ya tabianchi.

Inaendelea Uk. 13

Scanned with CamScanner

HABARI LEO UK 13.

...po watoto wanapaswa kusimuliwa. Halikadhalika wanapaswa kufundishwa methali na nahau za Kifipa," anasema.

Anaongeza: "Kwa kiasi kikubwa utandawazi umechangia lugha za asili za makabila mbalimbali kumezwa. Watu wanashinda kwenye simu, redio na kwenye magazeti, lakini jamii hazina budi kufanya kila linalowezekana kuhakikisha lugha za jadi hazifi."

Kwa upande wake, Yusta Mbalamwezi, Mkutubi katika Maktaba ya Mkoa wa Dodoma ambaye wazazi wake wote wawili ni Wafipa anasema akirudi likizo nyumbani mjini Sumbawanga lugha wanayotumia zaidi katika familia yao kuwasiliana ni Kiswahili na mara chache Kifipa kinazungumzwa.

"Matumizi ya lugha ya Kiswahili kwa siku hizi

yamechukua nafasi kubwa hasa maeneo ya mijini mkoani Rukwa. Lakini vijiji navyo havijasalimika sana lakini angalau huko Kifipa kinazungumzwa." anasema.

Anakiri kwamba alipokuwa mdogo kijijini kwao Nkundi wilayani Nkasi, Kifipa kilikuwa kinazungumzwa sana huku pia wakisikiliza hadithi za Kifipa, vitendawili au methali, hususani nyakati za jioni, nafasi ambayo sasa inajazwa na redio na televisheni.

Anasema kuna haja ya za kila kabila kuwa na mkakati wa kunusuru uhai wa lugha za jadi na kwamba si vibaya shuleni na vyuoni kukiwa na malumbano ya hoja yanayoendeshwa kwa lugha za jadi ili wanafunzi na wana vyuo watumie fursa hiyo kuzungumza lugha zao za jadi na kurithishana badala ya malumbano mengi (debate) kufanywa kwa lugha ya Kingereza.

Ufugaji kisasa utaongeza maziwa, nyama, utapunguza hewa ukaa

Inatoka Uk. 9

Wiki hii kulikuwa na mkutano mkoani Dar es Salaam uliokutanisha watafiti, wadau wa mifugo na watunga sera ukilenga kuwaonyesha watunga sera kwamba kuna baadhi ya tafiti zinaweza kutatua changamoto zinazoonekana kwenye sekta nzima ya mifugo.

Mkutano huo uliokuwa na kaulimbiu ya "Maziwa Zaidi" ulilenga pia kuongeza uzalishaji wa maziwa kwa kufanya mabadiliko katika sekta ya mifugo ili iwe ya kisasa na kuendeshwa kwa weledi zaidi.

MIFUGO NA HEWA UKAA

Mkurugenzi wa Taasisi ya Utafiti wa Mifugo Tanzania (TALIRI), Profesa Erick Komba anasema: "Duniani kote, mifugo inafahamika kama chanzo mojawapo cha mabadiliko ya tabianchi. Mifugo inaathiri mabadiliko ya tabianchi kwa kutengeneza hewa ukaa. Tunasema shughuli za kilimo ikiwemo mifugo zinachukua nafasi ya pili katika kuchangia athari za mabadiliko ya tabianchi."

Profesa Komba anasema , kwa muda wa takribani miaka 10, watafiti wa Tanzania kwa kushirikiana na watafiti wa kimataifa wamekuwa wakiangalia ni namna gani Tanzania inaweza kupunguza tatizo hilo la mifugo kuchangia katika mabadiliko ya tabianchi.

Anataja watafiti ambao wamekuwa wakishirikiana nao kuwa ni pamoja na Alliance of Bioversity International and International Center for Tropical Agriculture (CIAT) na wale wa shirika la International Livestock Research Institute (ILRI)

"Labda nianze na mfano wa magari. Tunajua yanachangia sana katika mabadiliko ya tabianchi lakini watu hawasemi tuachane na magari kutokana na umuhimu wake isipokuwa wanasema tujaribu kuwa na teknolojia ambazo zitafanya magari yawe na athari ndogo katika mazingira. Ni vivyo hivyo kwa mifugo pia.

"Hatuwezi kuachana na mifugo kwa sababu ina faida nyingi. Mifugo inaleta pato katika kaya na pia inatusaidia katika chakula na kwenye upande wa ajira. Kwa hiyo , cha kuangalia ni jinsi gani tunaweza kukaa na wafugaji ili ufugaji uwe na athari ndogo kwa mazingira," anasema.

Anasema mambo mawili yanaweza kulitoa taifa mahala hapo ambayo ni kuja na mbari (mbegu) bora zaidi za mifugo na la pili ni wafugaji kutumia malisho yaliyoboreshwa, yaani yenye virutubisho muhimu kwa mifugo na ambayo hayatoi hewa ukaa nyingi.

Ng'ombe anayetokana na mbari bora akiwa katika malisho yaliyoboreshwa

Anasema ufugaji wa Tanzania una tija ndogo lakini ni wenye athari kubwa katika mabadiliko ya tabianchi. Anasema ng'ombe wa kienyeji wanatoa kati ya lita moja tu ya maziwa hadi tatu kwa siku wakati ufugaji mzuri unaotokana na mbari bora na malisho yaliyoboreshwa, ng'ombe anatoa maziwa hadi lita 20 kwa siku.

Anasisitiza kwamba kukiwa na ufugaji bora, ng'ombe watakuwa wachache lakini wakitoa maziwa mengi na kwamba hawatatoa kaboni nyingi.

"Tafiti nyingi zinafanyika lakini zinashindwa kubadilisha maisha au kuboresha mazingira kwa sababu watunga sera hawapati matokeo ya hizi tafiti na ndio maana tunao katika mkutano huu," anasema.

Anasema ingawa sera za sasa hazipingani na kile wanachotaka serikali ikijue na kufanya lakini bado sera nyingi za mifugo ni za zamani na hivyo kuna haja ya kuziboresha ziendane na wakati.

MALISHO BORA

Kuhusu malisho anasema mengi yanayotumika kwa sasa, umeng'enywaji wake ni mgumu na hivyo yanazalisha hewa ukaa nyingi kulinganisha na malisho yaliyoboreshwa.

Anafafanua kwamba hewa ukaa inayochangia ongezeko la joto duniani inaanzia kwenye umeng'enywaji wa chakula tumboni hadi utoaji wa samadi (kinyesi).

Akizungumzia malisho, Naibu Waziri wa Mifugo na Uvuvi, Abdallah Ulega anawataka watafiti na wadau wengine wa mifugo Tanzania kutoa elimu ya kutosha kwa wakulima ili wabadilike na kuanza kupanda malisho kwa ajili ya mifugo yao.

"Eneo la malisho ni eneo nyeti sana kwetu. Zimefanyika tafiti kadhaa ambazo zinawahitajia wafugaji wapande malisho. Lakini leo wafugaji walio wengi hawawezi kuelewa jambo kama hilo. Mtu anajiuliza kwa nini nipande malisho?" Anasema.

Anasema kazi ambayo kila mtu anapaswa kuifanya ni kupeleka elimu ya kutosha kwa wafugaji kuhusu umuhimu wa kuzalisha malisho bora wao wenyewe ambayo, licha ya kunenepesha mifugo yao, wataondokana na migogoro ya ardhi pia.

Kadhalika anazitaka baadhi ya taasisi za serikali zenye maeneo makubwa kama Kampuni ya Ranchi za Taifa (NARCO) kuzalisha malisho ya kutosha.

"Narco wana maeneo makubwa lakini ikifika kipindi cha kiangazi hata wao wanapata shida ya malisho. Ni muhimu haya maeneo yatumike kuzalisha malisho ya kutosha. Malisho yanaweza kuwa hata mahindi na siyo majani tu. Mahindi yatatoa faida ya chakula kwa mwanadamu na mifugo. Na hakuna mahala wamekatazwa kulima mahindi au alizeti hata kama ni kwa kuingia ubia," anasema.

Profesa Komba anakiri kwamba kuna shida kubwa ya wafugaji kukubali kulima malisho ili kufuga kisasa. Anatolea mfano kwamba waliwahi kutoa mafunzo kwa zaidi ya wafugaji 200 kuhusu umuhimu wa kupanda malisho kwa ajili ya mifugo yao na kuwapatia mbegu, lakini ni mfugaji mmoja tu aliyepanda malisho.

Anasema wengine wameanza kulima malisho baada ya kuona mfugaji mwenzao anaanza kunufaika na malisho yaliyoboreshwa.

Mkurugenzi wa Tafiti, Mafunzo na Huduma za Ugani wa Wizara ya Mifugo na Uvuvi, Dk Angello Mwilawa anasema serikali katika baadhi ya mashamba yake wanazalisha malisho ya aina mbalimbali ambayo wakulima wanaweza kupata mbegu.

"Kwa mfano katika shamba letu la Vikuge (Kibaha Pwani) kuna malisho ya aina mbalimbali yanayowafaa wafugaji. Lakini kuna shamba lingine ambalo liko Langwila, Mbeya. Pia kuna mashamba ya wadau wengine mbalimbali kama Taliri ambako wafugaji wanaweza kupata mbegu za malisho," anasema.

Dk Mwilawa anasema Tanzania inahitaji kujielekeza sana katika mafunzo na huduma za ugani ili kuwajengea uwezo wafugaji kupokea malisho bora na utunzaji wake.

UFUGAJI KIBIASHARA

Naibu Waziri Ulega anasema serikali, watafiti na wadau wengine wanapaswa kukazania dhana ya ufugaji kibiashara na kuhakikisha wafugaji inawaingia na kuishi.

Anasema dhana hiyo ikieleweka itasaidia pia kuwafanya wafugaji kuanza kulima malisho yao.

"Inapaswa mtu ajue kwamba kuwa na ng'ombe ni kuwa na pesa. Ni uchumi, ni biashara. Hivyo atahakikisha ng'ombe wake wanakuwa na chakula muda wote," anasema.

Anasema unenepeshaji wa ng'ombe utasababisha uwepo wa maziwa ya kutosha na pia utasababisha upatikanaji wa nyama iliyo bora na mazao mengine ya mifugo ikiwemo ngozi na kwato.

TAFITI KUWAFIKIA WANANCHI

Naibu Waziri Ulega aliyekuwa mgeni rasmi katika mkutano huo anawataka watafiti wa mifugo kuhakikisha tafiti zao zinakwenda hadi kwa mfugaji wa chini ili kumsaidia kubadilisha maisha yake na siyo kubaki kwenye makongamano.

"Serikali ya awamu ya sita imejipanga kuona kwamba kilimo, ufugaji na uvuvi, mbali ya kutoa ajira vinachangia zaidi katika pato la Taifa," anasema Naibu Waziri Ulega.

Anafafanua kwamba kumekuwa na tatizo la watafiti kushindwa kutoa suluhisho kwa mwananchi mmoja mmoja na hivyo tafiti zao kutoa matokeo chanya kwa jamii.

TAKWIMU

Takwimu zilizopo zinaonesha kwamba karibu nusu ya Watanzania wananufaika na mifugo kiuchumi huku asilimia 70 ya maziwa na nyama vikitokana na wafugaji wa asili ambao pia wanajihusisha na kilimo.

Takwimu pia zinaonesha kwamba hitaji la maziwa ni kubwa nchini lakini kwa sasa unywaji wa maziwa Mtanzania ni wastani wa lita 45 kwa mwaka badala ya lita 100 na kwamba lengo ni kufikia kiasi hicho mwaka 2025.

Takwimu pia zinaonesha kwamba mifugo na kilimo kwa ujumla hutoa hewa ukaa asilimia 18.8, chanzo kikiwa ni umeng'enywaji wa malisho yasiyobora na uzalishaji wa samani.

Endapo wafugaji watatumia malisho na mbari bora za mifugo uzalishaji wa hewa ukaa utapungua hadi chini ya asilimia 50.

Scanned with CamScanner